

ΒΙΟΗΘΙΚΑ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ενότητα 7: Έκτρωση - Θεολογική θεώρηση II

Μιλτιάδης Βάντσος
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

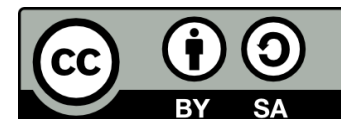

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

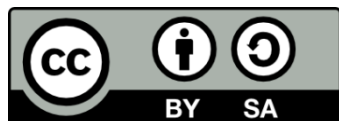
Βιοηθικά διλήμματα κατά την έναρξη της ζωής.

Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Έκτρωση - Θεολογική θεώρηση II

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Βιοηθικά διλήμματα κατά την έναρξη της ζωής

Μάθημα 7: Έκτρωση - Θεολογική θεώρηση II

Με βάση τη διδασκαλία Πατέρων της Εκκλησίας

- Με τη διάδοση της χριστιανικής διδασκαλίας στα έθνη κατέστη αναγκαία η σαφής τοποθέτηση της Εκκλησίας στο ζήτημα της έκτρωσης. Η έκτρωση απορρίπτεται ομοφώνως στην πατερική γραμματεία με το επιχείρημα ότι αποτελεί αμαρτωλή πράξη που δε συνάδει με το χριστιανικό ήθος.
- Οι πρώτες μαρτυρίες Πατέρων προέρχονται από τους δυτικούς Πατέρες και συγκεκριμένα από τους αγίους Ιππόλυτο Ρώμης (αρχές 3^{ου} αι.), Κυπριανό Καρχηδόνας (210-258), Αμβρόσιο Μεδιολάνων (339-397) και Ιερώνυμο (345-420).

Με βάση τη διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας

- Σαφή θέση κατά της έκτρωσης λαμβάνει και ο άγιος Επιφάνειος Κωνσταντίας (315-403), ο οποίος επικρίνει όσους απαγορεύουν την τεκνογονία τονίζοντας ότι η κακοδοξία τους αυτή οδηγεί σε βαριές αμαρτίες, όπως είναι η έκτρωση.
- Ο Μέγας Βασίλειος (330-379) χαρακτηρίζει φόνο την έκτρωση και φόνισσες τόσο αυτές που χορηγούν τα φαρμακευτικά παρασκευάσματα για να προκαλέσουν την έκτρωση όσο και τις γυναίκες που τα δέχονται εκούσια για να θανατώσουν το έμβρυο που φέρουν.

Με βάση τη διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας

- Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος (350-407) συμπεριλαμβάνει και τον άντρα στους υπαίτιους της έκτρωσης, όταν αυτή είναι αποτέλεσμα πορνείας ή μοιχείας. Επιπλέον, τονίζει ότι με την έκτρωση υβρίζεται η δωρεά του Θεού, καταστρατηγούνται οι εντολές του και καθίσταται σφαγή η αναπαραγωγική διαδικασία.
- Ο ι. Αυγουστίνος (354-430) εξετάζει την έκτρωση που γίνεται στα πλαίσια του γάμου και τις συνέπειές της σε αυτόν. Καταδικάζει την αντισύλληψη και την έκτρωση, καθώς έρχονται σε αντίθεση με την ιερότητα του μυστηρίου του γάμου και με το δώρο της ζωής, που δίνει ο Θεός μέσω της τεκνογονίας.

Με βάση τη διδασκαλία εκκλησιαστικών συγγραφέων

- Ομόφωνη η απόρριψη της έκτρωσης στα έργα της χριστιανικής γραμματείας ήδη από τα τέλη του 1^{ου} μ.Χ. αι. ή αρχές του 2^{ου} αι. μέχρι τα τέλη του 4^{ου} αι.:
- Στη «Διδαχή Κυρίου διά τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων τοῖς ἔθνεσι».
- Στην επιστολή Βαρνάβα.
- Στις «Διαταγές τῶν ἁγίων Ἀποστόλων».
- Η έκτρωση συνδέεται στα έργα αυτά με την απαγόρευση φόνου και με την εντολή της αγάπης.

Με βάση τη διδασκαλία εκκλησιαστικών συγγραφέων

- Ο Αθηναγόρας (177 μ.Χ.) απευθυνόμενος στον αυτοκράτορα Μάρκο Αυρήλιο με το έργο «Πρεσβεία περί Χριστιανῶν» τονίζει ότι οι Χριστιανοί δεν είναι παιδοκτόνοι, αφού θεωρούν τη θανάτωση του εμβρύου ως φόνο και ως πράξη που στρέφεται κατά του θελήματος του Θεού.
- Ο Τερτυλλιανός (155-222 μ.Χ.) χαρακτηρίζει την έκτρωση ως πρώιμο φόνο. Μάλιστα, επισημαίνει ότι δεν υπάρχει διαφορά στην αφαίρεση της ζωής ανάμεσα σε ένα γεννημένο και σε έναν αγέννητο άνθρωπο, αφού το έμβρυο είναι άνθρωπος, κατά ανάλογο τρόπο που ένας καρπός βρίσκεται ήδη στο σπόρο.

Με βάση τη διδασκαλία εκκλησιαστικών συγγραφέων

- Ο Μινούκιος Φήλιξ στο έργο του Octavius (200-225 μ.Χ.) αντιστρέφει τις κατηγορίες των ειδωλολατρών προς τους Χριστιανούς για παιδοκτονίες λέγοντας ότι μια τέτοια κατηγορία μπορεί να σκεφτεί μόνο κάποιος που μπορεί να την πραγματοποιήσει.
- Ο Λακτάντιος (τέλη 3^{ου} αι.) συγκρίνει το χριστιανικό ήθος με τις ειδωλολατρικές πρακτικές και τονίζει ότι οι Χριστιανοί απορρίπτουν το φόνο και ειδικότερα την παιδοκτονία.

Με βάση τη διδασκαλία εκκλησιαστικών συγγραφέων

- Ο Κλήμης ο Αλεξανδρεύς (150-215 μ.Χ.) θεωρεί ότι η έκτρωση αποτελεί πράξη, η οποία πηγάζει από την πορνεία και οδηγεί στην αναίρεση της αγάπης. Χαρακτηρίζει την έκτρωση φόνο και εξηγεί ότι με την πράξη αυτή καταστρέφεται μαζί με το έμβρυο και η φιλανθρωπία.
- Ο Ευσέβιος Καισαρείας (280-340 μ.Χ.) θεωρεί παιδί τόσο αυτό που βρίσκεται στην κοιλιά της μητέρας του όσο και αυτό που έχει γεννηθεί. Η γυναίκα που κάνει έκτρωση παραβαίνει την εντολή του Θεού και χαρακτηρίζεται ως τεκνοκτόνος.

Με βάση τη διδασκαλία εκκλησιαστικών συγγραφέων

- Ο Θεοδώρητος Κύρου (393-457) θεωρεί ως άξιο θρήνου να είναι νόμιμες πράξεις η έκτρωση και η βρεφοκτονία, δύο πράξεις που χαρακτηρίζει ως «μιαιφονίες», δηλ. φόνους και ύβρεις κατά του Θεού.
- Σε δύο απόκρυφα κείμενα, στην Αποκάλυψη του Πέτρου και στην Αποκάλυψη του Παύλου (α' μισό 2^{ου} αι. και μέσα 3^{ου} αι. αντίστοιχα) περιγράφονται σκηνές από τη μετά θάνατο ζωή δίνοντας έμφαση στην τιμωρία των αδίκων. Μεταξύ αυτών που αρνήθηκαν τις εντολές του Θεού παρουσιάζονται να είναι και οι γυναίκες που έκαναν έκτρωση.

Με βάση τους κανόνες της Εκκλησίας

- Η σημασία που απέδωσαν οι Πατέρες στην ηθική θεώρηση της έκτρωσης μαρτυρείται όχι μόνο από τις αναφορές στα έργα τους αλλά και από την θέσπιση σχετικών κανόνων.
- Αμέσως μετά τη λήξη των διωγμών και το διάταγμα των Μεδιολάνων το ζήτημα της έκτρωσης απασχόλησε δύο τοπικές συνόδους:
 - Σύνοδος της Ελβίρας (305 μ.Χ.)
 - Σύνοδος της Αγκύρας (314 μ.Χ.)

Με βάση τους κανόνες της Εκκλησίας

Η σύνοδος της Αγκύρας (314 μ.Χ.) πραγματοποιήθηκε με βασικό μέλημα την αντιμετώπιση των πεπτωκόντων:

- Ο 21^{ος} κανόνας αναφέρεται σε «πρότερο ὄρο», που προέβλεπε ως συνέπεια της έκτρωσης την ποινή της ακοινωνησίας μέχρι την επιθανάτιο κλίνη, ορίζει όμως δεκαετή ποινή ακοινωνησίας. Οι Πατέρες δείχνουν επιείκεια προς τις γυναίκες, που βρισκόμενες σε ψυχολογική και κοινωνική πίεση, θεωρούν ως μόνη διέξοδο την απαλλαγή από τον καρπό μιάς παράνομης σχέσης.

Με βάση τους κανόνες της Εκκλησίας

Η σύνοδος της Ελβίρας θέσπισε αρκετούς κανόνες, δύο από τους οποίους σχετίζονται με το θέμα της έκτρωσης:

- Ο 63^{ος} κανόνας ορίζει ότι η γυναίκα που διέπραξε μοιχεία, συνέλαβε και στη συνέχεια έκανε έκτρωση πρέπει να στερείται τη Θεία Ευχαριστία ακόμα και στην επιθανάτιο κλίνη, αφού διέπραξε διπλό έγκλημα.
- Ο 68^{ος} κανόνας συμπληρώνει ότι, σε περίπτωση που η υπαίτια είναι κατηχούμενη, δεν επιτρέπεται να βαπτιστεί παρά μόνο στα τέλη της ζωής της.

Με βάση τους κανόνες της Εκκλησίας

- Οι κανόνες του Μ. Βασιλείου περιελήφθησαν σε επιστολή του προς τον Αμφιλόχιο Ικονίου και αποτελούν κανόνες Οικουμενικών Συνόδων, αφού επικυρώθηκαν από την Δ΄ και την Πενθέκτη Οικουμενική Σύνοδο.
- Ο ι. Πατήρ τονίζει στο 2^ο και στον 8^ο κανόνα ότι η έκτρωση κρίνεται από την Εκκλησία ως φόνος, ανεξαρτήτως από το λόγο που έγινε και από τη σωματική ανάπτυξη του εμβρύου. Διατηρεί την ποινή της δεκαετούς ακοινωνησίας, που προέβλεπε ο κανόνας της Αγκύρας, δίνοντας όμως έμφαση όχι τόσο στο χρόνο αλλά στον τρόπο της μετανοίας.

Με βάση την ανθρωπολογία της Εκκλησίας

- Ο άνθρωπος δεν υπάρχει αφ' εαυτού, αλλά έρχεται σε ύπαρξη χάρις στην αγάπη και αγαθότητα του Τριαδικού Θεού. Η ζωή του αποτελεί δώρο του Δημιουργού. Ο άνθρωπος αποτελεί την κορωνίδα της δημιουργίας, γι' αυτό ο Θεός του εμπιστεύεται τη διαχείριση του κόσμου και τη δημιουργία απογόνων.
- Η έκτρωση αποτελεί πράξη θανάτωσης ανθρώπου που δημιουργήθηκε «κατ' εικόνα καί καθ' όμοίωσιν» Θεού. Τόσο η προέλευση όσο και ο προορισμός του ανθρώπου μαρτυρούν ότι η ζωή του έχει ανεκτίμητη αξία και πρέπει να τυγχάνει απόλυτου σεβασμού.

Με βάση τη χριστιανική ηθική

- Η έκτρωση είναι πράξη που αντίκειται στην ηθική διδασκαλία της Εκκλησίας, αφού προσβάλλει δύο από τις σημαντικότερες εντολές του Θεού, την απαγόρευση φόνου και την εντολή της αγάπης προς τον πλησίον.
- Η αποτρεπτική εντολή του Δεκαλόγου «ου φονεύσεις» (Εξ. 20,15 ; Δευτ. 5,17) έχει καθολική ισχύ και αφορά στην έκτρωση, που είναι η εκούσια θανάτωση του εμβρύου. Μάλιστα, η έκτρωση δεν είναι ένας συνηθισμένος φόνος, αφού καταστρέφει την πιο φυσική και ανιδιοτελή ανθρώπινη σχέση, αυτήν δηλ. της μητέρας προς το παιδί της.

Με βάση τη χριστιανική ηθική

- Οι υπέρμαχοι της έκτρωσης υποστηρίζουν ότι ο φόνος δεν καταδικάζεται απόλυτα στην Παλαιά Διαθήκη, αφού επιτρέπεται στον πόλεμο, σε περίπτωση αυτοάμυνας, ενώ και ο ίδιος ο μωσαϊκός νόμος επιβάλλει σε ορισμένες περιπτώσεις τη θανατική ποινή.
- Ο φόνος αποτελεί πράξη που στρέφεται όχι μόνο ενάντια στο συνάνθρωπο αλλά και ενάντια στη θέληση του Δημιουργού. Οι παραπάνω περιπτώσεις αποτελούν εξαιρέσεις, στις οποίες επιτρέπεται η τιμωρία του ενόχου για περιορισμό του κακού, γι' αυτό και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει σ αυτές η έκτρωση, η οποία αποτελεί θανάτωση ενός αθώου και ανυπεράσπιστου ανθρώπου.

Με βάση τη χριστιανική ηθική

- Ο φόνος αθώου ανθρώπου καταδικάζεται ρητά από την Παλαιά Διαθήκη (Δευτ. 27, 25), καθώς και από το Χριστό, ο οποίος μάλιστα δεν θεωρεί ένοχο μόνο αυτόν που διαπράττει φόνο, αλλά και αυτόν που οργίζεται κατά του αδελφού (Ματθ. 5, 21-22).
- Η ζωή του αγέννητου παιδιού αποτελεί δώρο του Θεού και όχι ιδιοκτησία του ανθρώπου, ώστε να αποφασίζουν οι γονείς κατά το δοκούν για τη συνέχιση ή τον τερματισμό της Ο φόνος είναι διπλή αμαρτία, επειδή έρχεται σε αντίθεση με τη δημιουργική δράση του Θεού και καταστρέφει την εικόνα του.

Με βάση τη χριστιανική ηθική

- Η εντολή «ου φονεύσεις» συμπληρώνεται από το Χριστό με την εντολή «ἀγάπα τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν» (Ματθ. 22, 37-40).
- Πλησίον δεν είναι μόνο ο συγγενής ή ο τοπικά κοντά ευρισκόμενος. Πλησίον είναι κάθε άνθρωπος, ο οποίος προσεγγίζεται με αγάπη και διάθεση προσφοράς. Από την έννοια του πλησίον δεν εξαιρείται κανένας άνθρωπος, άρα ούτε και ο αγέννητος, ο οποίος άλλωστε έχει την πιο στενή φυσική συγγένεια με τη μητέρα του.
- Σύμφωνα με το λεγόμενο χρυσό κανόνα της χριστιανικής ηθικής (Ματθ. 7, 12 ; Λουκ. 6, 31) ο άνθρωπος καλείται όχι απλώς να μη βλάπτει το συνάνθρωπό του, αλλά να τον ευεργετεί έχοντας ως κριτήριο αυτό που θα ήθελε να κάνουν οι άλλοι γι' αυτόν.

Βιβλιογραφία

- Βάντσος Μιλτιάδης, Ηθική θεώρηση της έκτρωσης, Θεσσαλονίκη 2009 (ιδίως σελ. 203-228).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Βάντσος Μιλτιάδης.
«Βιοηθικά διλήμματα κατά την έναρξη της ζωής. Έκτρωση - Θεολογική
θεώρηση II». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή
διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS232/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

